

A kakor cérkev ta je zdaj
Molítvam kráj in prošnjam kráj :
Sreá naj bode mi svetíšče
Ljubezni bóžje le ognjšče !

In kakor tukaj zvón brenčí,
Jedíno tebe da častí :
Bogá časté ob vsakem časi
In tebe lé naj móji glasí !"

Takó mladénič prósil tám,
Vzdihával k tvójim je nogám ;
Kraljica míla ! tí uslíši,
Kar vnét je mólil v tvójej híši !

F. Krok.

Slavka.

I.

Tího je bilo ta večer v „slavčevem gaju.“ Mesec se je čudno lesketal na nebeskem oboku, na katerem je le sém ter tja blestéla kaka zvezdica. Nebó so prepregali sivi oblaki ... Mesec se je skríl za oblake ter se le zdaj pa zdaj pokazal v svojej bledeji svítlobi, da bi malo posíjal po zelenem logu ... Ob „slavčevem gaju“ je tekél mirni potoček, kakor da bi žuboreč hotel pripovedovati, da odhaja in s seboj nesé neko posebno skrivnost. Véter je prepíhaval in vznemírjal drevje in listje po tléh ... Ko vétér malo prestane, zašumelo je subo listje ondu od stare lípe sém. Bilo je, kakor bi nekdo hodíl. In res, polagoma je stopala mlada deklica, kacih petnajst let stara, ondu mimo stare lípe in sedla na tla ob potoku. Očí je imela polne solzá, jokala je in zrla na oblačno nebó. Ne daleč izza gaja je bila videti hiša, kder je deklica stanavala, ali halje rečena služila. Vsak večer je prišla tu sém v „slavčev gaj,“ da bi se njeno sréé razgovarjalo tajno z žuborečím potočkom in hladno pihajočimi sapicami, ki so jo poljubovale v njena mlada, nežna líca.

Takó jo vidimo tudi nocojšni večer. Objokana je prišla, da bi jokala, in kar je še več, da bi se poslovila od „slavčevega gaja.“ Bilo jej je zelo težko pri sréi, da bode morala zapustíti ta toliko jej príljubljeni kraj. Slavec je pel na bližnjem drevesu svojo ponočno pesenco takó mílo, da so njegovi nežni glasovi globoko segli deklici v sréé in neka še večja bridkost se je polastí, ko so jej tí sreetopeči glasovi doneli na uho. Zdelo se jej je, kakor da bi tudi on tožil po njej, ker bode njemu samemu zapustila ta samotni kraj. In kdo je ta deklica ?

Joj sí ga otroku, kateri ne vé za svoje stariše ! Tak otrok je na tem svetu žrtva velikemu trpljenju, katero ga večkrat užé zgodaj pahne v hladni grob. Tak otrok je popotnik, ki hiti za zvezdo sreče ... Išče je, misli sí, da jo vidi, hoče jo príjeti, ali žal — ko se jej približa — vidi, da drži v roki svečo, katera mu od viharja vsak čas ugasne. Takrat bridko zastóka in išče, išče, dokler mu ne izgorí sveča. Bedno hodi potem brez luči, brez nade. —

Takó je bilo tudi z našo deklico. Ali ona je bila še le popotnica, ki je iskala zvezdo sreče. Ona je bila otrok, ki ne vé, ali mu še živé ali ne stariši, bratje in sestre. Znala je, da je ubožna in zapuščena ter je do síh

dob imela užé mnogo imén. Vsak gospodar jej je dal drugo imé. Ta jo je klical „najdenko,“ drugi „siroto,“ a tretji sam Bog védi kakó. Mi jo bomo imenovali Sla v k o, ker jo vsak večer vidimo v „slavčevem gaji.“

Slavka je ta dan iz službe stopila v graščini K. ter sklenila iti v kak samostan, da bi ondu preživela v svetej samoti vse svoje življenje. O uboga deklica!... Čim bolj jo srcé boli, čim bolj joka, tem žalostnejše poje slavec svoj „tio, tio, tio!“ dokler ne omolkne in tudi ona ne zaspi...

Skozi gaj je peljala ozka stezica, po kateri je korakal nek kmetski deček. Listje pod nogami mu je šumelo in deklica se je prebudila. Hitro vstane in kliče za dečkom. Deček je iz začetka mislil, da je to kaka Vila, o katerih je užé dostikrat slišal pripovedovati, da bivajo v tem gaji; zato je se je nemalo ustrašil. Nu deklica ga je prišla za roko in ž njim iz gaja idoč, izpraševala ga je, če vé, kje je kak ženski samostan. Deček jej na to vprašanje ni vedel kaj povedati ter reče, da mora hitro v bližnjo vas k gospodu župniku, da mu objavi smrt necega siromašnega starčka. Deklica ga prosi, naj bi jej povedal vse, kako je s tem starčkom. Deček jej pripoveduje:

„Tam na ónostran gozda je majhena siromašna kóča iz grmovja in praproti spletena, v kateri užé dolgo živita mož in žena. Žena je slepa, in mož, kateri jo je do zdaj okrog vodil, ravno je umrl. — Uboga slepa žena nima zdaj nikogar, ki bi jo po svetu vodil in morala bo od gladi umreti. Zatorej grem gospodu župniku povedati ta prigodek, naj bi poskrbeli, da bi dobri ljudje starčka vsaj pokopali in slepo ženo pomilovali.“

To rekši, izmakne se jej deček iz rok in urno otiče. Deklica kliče za njim, ali zamán; deček jej je bil užé izpred oči. Rada bi tekla za njim, ali predaleč je, da bi ga dohitela.

Domóv prispevši, leže v postelj, izmoli gorečo molitevco za ljube stariše, bodi si, da so še na svetu ali pod zemljo, in tudi zase prosi Boga, da bi jej ne odtegnil svoje milosti in svojih dobrot. Vso noč jej srcé ni dalo mirú, ter je mislila, kako bi pomogla slepej ženi, ki je ostala brez pomoči na svetu. Sklenila je, da pojde k njej, in jo bode sama vodila po svetu. Da-si jo je užé hotel spanec premagati, vendar vstane, pokriža se in napravi, da gre iskat rečene kóče po bližnjem gozdu. Vzela je s seboj óno malo stvari, kar jih je imela, nekaj čistega perila, nekaj kruha in denarja, kar si ga je prihranila, poslovi se od gospodinje in odšla je ravno z večer, ne vedoč ne kod ne kam.

* * *

Vso noč in dan je hodila po gozdu a našla ni, česar je iskala. Približal se je večer, in v njenem žepu je izmanjkalo kruha, kar si ga je bila s seboj vzela. Bila je bleda in tresla se je po vsem životu, ko je prišla na kraj gozda. Predno je šla iz njega, ugledala je na desnej strani gozda nekako svitlobo, podobno ognjenim iskram. Pohiti dalje v noč in se skriva kraj kolovóznega pota za neko drevo... Ta skrivnostna nočna prikazen jej izvabi solzé iz oči, vrže se na zemljo in se začne jokati od strahú. — Za nekaj časa se spómne, kaj je to. Sprevod se je pomikal proti njej. Starček iz vasi je nesel križ naprej, na katerem je vihrala bela rjuha, za njim je stopal duhovnik moleč molitve za mrtve, a za njim zopet štiri vaščani, ki so nesli krsto z mrličem,

a za krsto ni šel — nihče. Kadar duhovni gospod zaslišijo jök, rečejo, da naj spreved postane... Takój ugledajo deklico, ki je padla pred njih na koleni, rekoč: „Jaz sem, ki hočem od zdaj voditi ubogo slepo ženo po svetu!“ Vsi se temu začudijo, ugledavši lepo mlado deklico, ki se ponuja slepej starej ženi za vodnico. Nato pristopi za krsto ter moli ves čas za dušo rajnega siromaka.

II.

Solnce je denes nenavadno huđo pripekalo. Prah se je po cesti valil, da ni bilo mogoče popotniku po cesti, da bi mu ne bil prah v oči naletaval. Bilo je poletje. Suho in polno žitno klasovje je pokalo od vročine na polji in se pripogibalo k zemlji. Kraj ceste, ravno nasproti neke graščine, sedeli ste dve ženski: slepa starka in Slavka. Starka je ravno jemala kruh iz prosjaške torbice, katero je Slavka nosila ob vratu, a Slavka je premišljevala zeleno travo, na katerej je tako mirno sedela. Gledala je vesele metulje, ki so leteli po pšeničnem klasovji in premišljevala različne drobne žuželke, ki so si znašale živež v svoje hrame. Mislila je na bučele, katere okolo nje brné ter se bođo skoraj zbrale domá okolo svoje matice. In óna? — óna je ubogo zapuščeno dekletce! — Ona ne pozná nikogar nego ubogo slepo starko, katero vodi užé leto in dan po svetu. — Mislila je tudi na óni prijetni „slavčev gaj.“ katerega je užé davno zapustila, in kateri je daleč, daleč od tukaj. Slepa starka jo je imenovala svojo hčerko.

„Hčerka moja ljuba,“ reče starka, „daj poprašaj tega 'človeka, ki ga slišim po cesti mimo naju iti, kako se imenuje ta kraj, v katerem sve zdaj.“

Slavka poprašá in človek jej odgovori: „To je graščina gospoda grofa V.“

„Nu, ako je temu takó, potem mi je ta kraj znan; medve užé tri dni nisve nič gorkega jedle, ondu v graščini bove dobile vsega dosti. Tam je dobra gospá in gospod, ki imata rada siromake.“

Slavka pelje staro slepo ženo pred graščino, kjer je bila užé pripravljena miza za prosjake. Na vratih je stala ravno grofinja, katera takój pelje obé za mizo in jima sama prinese v skledicah tečne, gorke juhe. Grofinja je opazovala starko in zdela se jej je nekoliko znana, zatorej jej reče:

„Starka, zdi se mi, kakor da bi vas poznala; ali vas ni poprej vodil neki starček?“

„Dá, vodil me je, vodil,“ reče starka in se začné jokati, „ali on je umrl, in zdaj me vodi to pošteno dekletce, katero me mater imenuje.“ — V tem priskočita dva zala dečka, vstopita se pred Slavko in vsak jej daruje po krajcarji. — Slavka je takó ganena, da se začné jokati.

„Kakó ti je imé, ljuba moja?“ vpraša grofinja Slavko, ki je bila jako zala deklica.

„Ali jaz, milostiva gospá grofinja?“

„Dá, dá, ti!“ odgovori grofinja.

„Ne vem, kako mi je imé“ — — —

„To bi bilo čudno, da bi tega ne znala;“ reče jej grofinja in jo prime za roko. Slavka, katerej je srce od britkosti pokalo, jela je zopet jokati.

„Jaz nimam nobenega pravega imena... Nekateri mi pravijo „najdenka,“ drugi zopet „sirota“ in sam Bog vedi, kako vse, a nobeno teh imen ni pravo,

Jaz ne poznam svojih starišev in tudi ne vem, kje so. Glejte, to staro, slepo ženo sem si vzela za mater.“

Grofinja obledi in pokliče svojega možá. Ko ta pride, pokaže mu naušnico, katero je nosila Slavka v desnem ušesu, in je bila podobna naušnicam, katere je nosila tudi njiju Ivanka.

Grof otide... Za nekaj časa se vrne in prinese iz gradu naušnico, ki je bila popolnem taka, kakor óna v Slavkinem ušesu. Zdaj jima začnè srce hitreje biti in pred očmi se jima začnè svitati misel, ali bi ne bila to njiju ukradena Ivanka. A znala vender še nista pravega. Slavka si je bila obrisala solze iz oči ter je pogledala grofu in grofinji v lice. Obá sta jo začela gledati in kmalu sta spoznala, da je njiju otrokom jako podobna. Naposled jo jameta izpraševati, ako se spomina, kje je bila najprej?

Slavka jima odgovori, da se še nekoliko spomina, da je bila z družimi otroci v nekem gradu, dokler se ní iz grajskega vrta izgubila, in ljudjé, ki so jo našli, odpeljali so jo dalje. Tudi reče, da so jej ljudje pozneje pripovedovali, da je bila ukradena svojim starišem...

V tem trenutku padeta grof in grofinja v Slavkino naročje ter vpijeta: „Ivanka! uboga Ivanka! o ti najina zala hčerká!“ Otroci, ki so vse to videli in slišali, začeli so tudi objemati Slavko — svojo ljubo sestro — kričeč po vsem dvorišči: „Ivanka, naša Ivanka je prišla!“

Stara, slepa žena je vse to slišala in začela jokáti od veselja nad previdnostjo božjo, po kateri je sirota deklica našla zopet svoje ljube stariše.

* * *

V gradu je bila pripravljena velika gostija. Od vseh strani je prišla gospóda na kosilo. Grof jim je pripovedoval, kako je našel svojo ljubo hčer, katero so mu v boji pred desetimi leti uplénili njegovi sovražniki, a mati je objemala in poljubovala najdeno hčer. Še pred gostijo je bila slovesna sv. maša, pri kateri je Ivanka v prazničnej obleki sedela med svojimi stariši, brati in slepo starko, katero je vedno spoštovala. Ko so bili na gostiji vsi najboljše volje, vstane mladi grof J. ter prosi Ivanko za svojo ženo.

Minula so leta, in stara slepa žena leži po svojeji zadnji želji v grobu poleg svojega moža blizu „slavčevega gaja.“ Nadgrobní spomenik jima je dala narediti Ivanka, katera je bila zdaj supruga mladega grofa J. — Na spomeniku so bile zapisane sledeče besede: „Ta spomenik v cvetočem gaju je postavila dvema siromakoma, po katerih je srečna postala — Slavka.“

Glejte otroci! Ivanka je bila ukradena svojim starišem. Ali bi bila ona kdaj videla svoje ljube stariše, ako bi ne bila ljubila siromakov? In, ali bi bili njeni stariši dobili kdaj svojo hčer zopet nazaj, ako bi ne bili imeli usmiljenega srca do prosjakov? Zatorej ljubite vsacega siromaka, bodi-si da bi bili še takó bogati in delite jim radi od svojih ust, da jim utolažite glad in bédó. Pomislite, kako je po starej slepeji beračici po previdnosti božje našla Ivanka svoje preljube stariše! —

(Hrvatski napisal Jos. Milaković.)